

החזרה לגטו

תיתי להם לארבעת גדולי האומה — משה שרת, דוקטור ישראל גולדשטיין, יעקב צור ופנחס ספיר, שהופיעו השבוע על כמת המיתארון הלאומי ופתחו את המגבית המאוחדת בישראל.

לא נכחתי במקום, אך משוכנעני כי כל הפרנסים והגבאים ושאר נשיאי העדה שי ישבו בכורסות, הוצפו בגל חם של זכרונות. כמה זה מזכיר את הימים הטובים, שי אפשר לראותם על הבד בסרט עץ או פלסטיין! כמה זה מזכיר שבת-אחים-גם-יחד ב-ברוקלין ובמיאמי, באוהיה יהודית חמימה! כמה זה מזכיר את ימי הנעורים לפני חמישה שנה, בעיריית גליציה ובילורוסיה, שהוכחדו בינתיים על-ידי הצורך, ימחשמו! זה כל כך טוב, זה כל כך נעים.

חבל רק שלא נאמו באירישי.

אבל לא על כך אני מברך את הנואמים, שנחלצו למשימה חשובה זו. אני מברכם על כי הזכירו לנו, בצורה כה פלאסטית, אמת שכולנו משתדלים לשכוח אותה, ושי אסור לשכוח אותה:

שעדיין אנו חיים בגטו. שעדיין הממלכתיות העברית היא כגדר, "חזון", כגדר מציאות.

★ ★ ★

אחד הנואמים החשובים, שפתח את המיבצע בקול ישראל, הגדיר את משאת-נפשו בצורה קולעת ביותר: "עלינו, כך אמר, 'לחזור לימי מגבית ההתנגדות'. מגבית ההתנגדות וההצלחה — מפעל-ההתרמה הגדול בימי מלחמת-העולם — מופיע כאן כאיריאלי, כדוגמה נעלה שיש לחתור לקראתה ואולי אף להשיגה. אפשר לחשוב כי 600 אלף העברים, שי ישבו אז בארץ, בחרו בצורה של מפעל-ההתרמה מרצון, כדי לעודד את ההתנגדות והעדיפו אותה על הצורה הגסה של הטלת מיסים וכליאת המשתמטים בבית-סוהר. אולי באמת מצטייר הדבר כד בעיני הרומנטיקאים. האמת הפרוואית היתה, לצערי, שונה כמקצת.

מוסדות היישוב דאז לא יכלו להטיל מסים — כי לא היו בידיהם מכשירי-כפייה ממלכתיים. הם לא יכלו לשלוח איש לבית הסוהר. הם לא יכלו להפקיע רכוש ולעקל משכורת. הם לא יכלו לצוות על איש להופיע בפני פקיד-השומה.

לכן, מאונס, נאלצו להקים מיסגרות של התנדבות-כביכול. אני אומר "כביכול", כי מעולם לא היתה "ההתנדבות" בגדר "התנדבות גרידא. היא דמתה יותר להגדרה ה-כלולה בבדיחה הצבאית המפורסמת, אידות הסמל הצועק אל טראויו: "רוששים לי מת' נדבים: בואו אתה ואתה ואתה!"

גם אז היו בידו מוסדות-היישוב אמצעי-כפייה רבים ומגוונים (אך בלתי-ממלכתיים). הם יכלו לגרש כל אדם ממקום-עבודתו, להיטיל חרם על מפעלים, להביא לגידול חברתי ומיסחרי. אמצעים אלה, יחד עם ההתנדבות האמיתית שפעמה אפילו בלבם של בעלי-המאה, יצרו תחליף כלשהו למיסוי ממלכתי.

אולם גם אז התפללו המתרימים בלבם: "הלוואי ותקום סוף-סוף המדינה העברית ושוב לא נהיה זקוקים לשנור! הלוואי ולא יהיה עוד צורך להתחנן בפני אדם לתת את חלקו לקיום פרותי הבלל!"

כיום אנו מקללים את פקיד-השומה, ואת שר-האוצר, ואת כל המיסים הארוזים הממריים את חיינו. ואמנם, פקיד-השומה הוא לא פעם שרירותי ובלתי-הוגן. שר-האוצר הוא ברדקיסט, הזקוק תמיד לכסף נוסף מפני שאינו מסוגל לנהל ממשל מלכתי תי הראוי לשמו. המיסים יכלו להיות הרבה יותר נמוכים, לולא התנפח התקציב ה-ממשלתי כתוצאה מהפקרות אישית, קנוני-יות מפלגתיות, כחטנות דתית, שחיתות כיתתית ואלפנטוזים מנגנוני.

אולם אל נשכח לרגע, תוך כדי גידוף: לחמנו כדי שתהיה לנו מדינה שתוכל

להטיל מס — לא לבקש, לא להתחנן, לא לשנור, אלא להטיל.

פקיד-השומה המקולל, לא פחות (ואולי אף יותר) מפקיד-הטאנק, הוא סמל הממלכתיות הישראלית.

★ ★ ★

דוקטור ישראל גולדשטיין ושות' אינם מציעים, הלילה, לבטל את פקיד-השומה ואת שר-האוצר ואת מערכת-המיסים בכללה. (חוששני שאילו הציעו זאת, היינו זוכים להתעוררות ציונית אשר לא ידעה הארץ כמותה מאז כבש יואב בן-צרוייה את הרציין.)

הם רק מציעים להחיות, בצורה של המיסגרת הממלכתית, את ה-מיסגרת הגטואית. אחרי שפקיד-

אין צורך "לגאול" את אדמת הערבים — ברוך-השם כבר ישנה ממשלה המסוגלת (והגלהבת) להפקיעה בכוח הזרוע, בתוקף הסמכויות שניתנה לה כחוק.

כל המיסדות האלה הם פגרים — ולפי דיני ישראל, מקומם די אמות מתחת לאדמה.

יש לחסל את הסוכנות היהודית. יש לחסל את הקרן-הקיימת. יש לחסל את כל מאות המוסדות ה-משחקים במיליוני הדולרים של יהודים תמימים, והחופשיים מכל ביקורת דמוקראטית.

יש לחסל את כל המנגנונים הפוגעים ב-ריבונות המדינה וביעילות המימשל, המחוי-קים בידיהם סמכויות השייכות למנגנון ה-

פתיחת המגבית בתל-אביב: "כאשר שנורתם, תשנורו!"

ממלכתי הכפוף (או הצריך להיות כפוף) לפיקוח הציבור.

יש לחסלם, אחת ולתמיד. במידה שניתרו להם תפקידים ממשיים — חובה היא לי-העברים לידו המדינה, יחד עם הפקידים העוסקים בהם. קליטת עלייה, הכשרת קר-קע, תיכנון הפיתוח — כל זה שייך למדינה, ורק למדינה. את כל השאר יש לנתץ ולנפץ ולפור, עד שלא יישאר שריד וזכר.

★ ★ ★

הנה באה המגבית המאוחדת, מנופפת בדגלים, תוקעת בשופרות, ותובעת מן-העביר פניך לשנורה, אם לא תשלם, כך יגידו לך, הרי אתה משולל חוש ההתנדבות והנך בוגד בלאום ובמדינה.

ואני אומר: להיפך!

כל המעניק אפילו אגורה אחת לשנור זה של הגטו המחודש — הריהו בוגד במדינה, בעיקרון ה-ממלכתיות, בכל קודשי דור ה-הגשמה.

נעלו בפניהם את הדלתות! סגרו את ה-בריוחם!

יחא נא ברוך לכל: איננו רוצים לחזור לגטו, למישטר הגבאים, לי-תקופת הכוללים, לימים בהם זעק נחמן ביאליק (בחוש נבואי נדיר): "כאשר שנורתם, תשנורו!"

★ ★ ★

אזי טועים אנו בשפתנו את חמתנו על השנוררים בלבד. הם מתעצפים אל הימים בהם עמדו — אותם האנשים, על אותן הבמות, כשאותן הסיסמות בפיהם! —

וקבעו שיאים מסחררים של שנור ציוני. הם רוצים לחזור אל הימים הטובים ההם, אל הגטו הטוב.

האם הם היחידים?

האם רק בשטח השנור הננו צועדים אחו-רה — מן הממלכתיות אל הגטואיות?

האם אין זה תהליך רחב הרבה יותר, המתפשט על שטחים רבים?

האם אין הדפוסים הממלכתיים מצטמי-קים והולכים — לא לטובת דפוסים מתקד-מים יותר, על-ממלכתיים, מרחביים, עול-מיים, אלא לטובת דפוסים האתמול והגטו-מה קרה לכל האידיאלים היפים, שהיו פעם התגלמות החזון הממלכתי?

★ ★ ★

הנה: אידיאל החינוך הממלכתי. או לא היתה הכוונה רק למסגרת, אלא בעיקר לתוכן. שכל ילדי ישראל יקבלו חינוך אחד במהותו. שביה-הספר הישראלי יקנה לתלמידיו שותפות של תפיסות-יסוד, של רגשות, של אידיאלים.

מה קרה? אמנם בוטל "זרם העובדים", ושוב אין מניפים את הדגל האדום בבתי-הספר (לפחות בערים). אולם "הזרם הדתי" לא בוטל. להיפך. מאד-מאד להיפך. ח"כ דתי התפאר לא מכבר כי למעלה משליש התלמידים בישראל לומדים במע-רכת-החינוך הדתי. משמע: במערכת-החי-נוך של מפלגות. משמע: אחד מכל שלושה ילדים במדינה סופג בבית-הספר עולם של תפיסות, השקפות ורגשות הנוגד תכלית ניגוד לתפיסות, להשקפות ולרגשות המוקנים לשני האחרים.

לא זה בלבד שבית-הספר הישי-ראלי אינו משמש כוריהיתוך לאר-מה אחת — אלא שהוא כורה כמו ידיו, באופן גלוי ורשמי, תהום בין שני פלגים לאומיים, בין שני לאומים חדשים. הוא זורע פילוג שיהיה חמור אף מפירוק ממלכת דויד, כאשר קמו זו בצד זו מדי-נתיחודה ומדינת-ישראל.

★ ★ ★

איפה לאומיות אחרת היתה החל-פת הצבאות המפלגתיים בצבא ממלכתי אחד. על כך היתה גאותו האישית של דויד בן-גוריון. ואמנם — הוא פירק את הפלמ"ח, את אצ"ל ואת לח"י (ושפך כמה וכמה ילדים יחד עם מי האמבט).

ואולם — האם מערכת-הבטחון כיום טהורה מהשפעות מפלגתיות? או שמא ה-צבא אנשי מפלגה אחת (ליתר דיוק: אנשי סיעה אחת במפלגה אחת) בצמרת מערכת זו, עם כל התכונות הרוחניות-האסון הכרוכות בכך? האם קול-ישראל הוא מכשיר ממלכתי — או רכושם של קבוצת עסקנים מפלגתיים?

והמפלגות האלה עצמן — האם הן גופים השייכים למציאות ה-ממלכתית, האם הן מבטאות את חילוקי הדעות והאינטרסים ה-נובעים מחיי המדינה — או שמא הן תולדת הוויכוחים של הגטו, בעיות הגטו, זכרונות הגטו?

שלא לדבר על שיטות-הפעולה של גופים מסוימים במדינה — מחטיפת אייכמן ועד גירוש סובלן — שקשה למצוא להן אח ורע באיזו מיסגרת ממלכתית שהיא בעולם. והאם ההתנגדות לחקיקת חוקה מעידה על עודף התלהבות ממלכתית?

★ ★ ★

כן הריני חוזר: אל נכעס על ה-שנוררים. אם הם מרגישים כמו צפר-דעים בביצה, אולי אשמה הביצה. אולי יש צורך בניקיון.

אם כן, מגיעה להם תודתנו, על כי עוררו את תשומת לבנו לכך. לכולנו מצפה עדיין תפקיד גדול: להקים את מדינת ישראל.